

Quan es parla de les feministes de l'època moderna o, fins i tot, del segle XIX, resulta un tòpic d'etiquetar-les com a «dones avançades al seu temps». Passa, però, que el temps no existeix. Existeixen els cicles de la natura. Existeixen els moviments de rotació i de translació. La cronologia és un invent dels éssers humans, com l'al·fabet i els nombres. Un invent útil. Ara i avui, les dones viuen diferents períodes, segons si l'atzar les ha situades aquí o a l'Afganistan. Les circumstàncies són diverses per a elles. Són les avantguardes les que creen les èpoques noves. Tots els canvis tenen els seus reticents. Aquests reticents, moltes vegades, ho són no perquè hagin meditat el que implicarà una nova circumstància en el seu devenir vital, sinó per no haver de fer l'esforç d'adaptar-se a aquesta circumstància. Per pura i simple comoditat. Un cop passada l'adequació a la circumstància poden, fins i tot, esdevenir-ne propagadors entusiastes. Cal, però, que algú hagi suat prèviament per instal·lar-la. Les feministes del passat vivien en un temps que els era tan propi com el de les no feministes. Les primeres, però, van ser capaces de canviar aquell temps relatiu i estàtic; van ser capaces de sotmourer-lo i transformar-lo en una època nova. No per a elles, és clar, perquè el progrés no és mai per a l'individu, però sí per a l'espècie. Transformaren el temps per a les seves filles. L'expressió màxima de la riquesa és la filantropia. Ara bé, és l'espècie la que, un cop assolit un determinat nivell, fa partícips del benestar aquells individus integrants del grup que l'han fet possible.

Quan vàrem fer el cicle de conferències «La dona en l'esfera laboral» (23 i 25 de març de 2009), partíem d'un programa ambiciós. Engels havia escrit a mitjan segle XIX que l'augment de la producció, en l'economia capitalista, tindria uns efectes desagradables: «L'augment del treball esgotador, una misèria creixent de les masses i un crac immens cada deu anys» («Introducción a la dialéctica de la naturaleza». *Obras escogidas*. Madrid: Fundamento, 1975 [1875-1876], p. 72). La misèria cultural també pot ser opressiva. Com l'econòmica. I, sovint, ambdues van de bracet. A mig preparar el cicle de conferències, ens va enxampar una crisi, que, *a posteriori*, molts asseguraren haver vist venir de feia temps. Institucions a qui vàrem demanar ajut no ens van concedir ni un sol euro. Al segle XVIII, Lavoisier explicava que, en la natura, res no es crea ni es destrueix. Tot es transforma. Les prioritats devien ser unes altres i no l'anàlisi de la dona en l'esfera laboral. Vàrem reta-

llar el programa, vàrem exposar la situació a les professores que hi havien de participar i ens vàrem trobar amb oferiments de venir, fins i tot, des dels Estats Units, no solament de franc, sinó amb els costos revertint en la pròpia butxaca. Hom se sent temptat de vaticinar que la plena equiparació d'homes i dones arribarà, atès que hi ha una categoria de lluitadores que tenen l'escepticisme d'un professor i la fe i la capacitat combativa d'un apòstol.

Si visitem qualsevol aparcament, tindrem una feinada enorme a trobar un forat on encabir el cotxe. La solució a la crisi automobilística (per esmentar-ne només una) és incentivar els ciutadans perquè comprin com més vehicles millor? Fins i tot ajudant-hi les administracions, estatals o autonòmiques, amb una quantitat determinada de diners a càrrec de l'erari públic? No resulta millor per a la *res publica* d'incentivar al màxim la recerca, que és justament la gran perjudicada per la planificació dels òrgans rectors de la societat en què ens encabim?

La recerca i la innovació poden ser els motors que, amb la potència adequada, ajudin a posar en marxa l'economia. Aquest any, s'ha donat un premi de disseny a un aparell d'ortodòncia mínimament invasiu i menys dolorós per als seus possibles portadors. Aquest estri potser millorarà la qualitat de vida de moltes persones en un grau més alt que un cotxe nou cada pocs anys en el garatge familiar. Sense menystenir la importància de cap sector econòmic, en aquest punt del model, potser caldria plantejar-se una reconversió no només tecnològica, sinó també de conceptes. Si no s'inverteix en recerca, hom acabarà comprant al doble del seu preu inicial —com a mínim— la recerca (també la recerca històrica, i, per tant, una part de la identitat col·lectiva) que li vulguin vendre els altres: aquells que sí l'han sabut produir perquè han invertit en el procés la quantitat necessària. Tothom vol saber; però, per saber, s'ha de pagar el mestre. Cal fer-ho, si es vol que el coneixement es distribueixi a un preu just. Si no, el coneixement s'acabarà pagant massa car. I no ens ho podem permetre. No ens ho hauríem de voler permetre. Tots. La qüestió és massa important per deixar-la íntegrament als qui ocupen una única esfera de govern.